

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Sebastiani Izquierdo Alcarazensis Societ. Iesv Regii
Senatvs S. Inqvisitionis Hispaniarvm Qvalificatoris, Et
Olim Complvti Sacrae Theologiae Professoris. Opvs
Theologicvm, iuxta atque ...**

Vbi De Essentia Et Attribvtis Divinis Vbertim Dissertivr ...

Izquierdo, Sebastián

Romae, 1664

Quæst. 5. An sit possibilis cognitio, seu visio comprehensiuua Dei.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76990](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76990)

Propositio 4.

67 **C**ognitioni possibili, de qua propositione tertiâ, nihil deesse videtur, quominus sit visio beatifica.

Quia nihil ei deesse videtur, quominus sit actualis possessio Dei, prout requiritur ad visionem beatificam. Quandoquidem absentia, siue distantia localis non obstat, quominus bonum absens, seu distans sub possessionem cadat, ut cernitur in bonis temporalibus absentibus, siue distantibus sæpe sepius localiter ab eis hominibus, sub quorum dominio, atque etiam possessione, sunt. Quod maximè est verum, quando possessio in actu intellectus consistit, per quem non minùs obiectum absens, siue distans localiter, quam obiectum præsens localiter, potest apprehendi, & teneri, atque adeo possideri.

68 **V**nde apparet etiam discrimen inter distantiam localem, & distantiam temporalem obiecti existentis comparatione cognoscentis illud. Distantia enim localis non tollit, quòd obiectum distans à cognoscente actu, & simpliciter sit existens, coexistentisque ipsi cognoscenti: atque adeo nec tollit, quòd ab ipso per cognitionem possit possideri actualiter, Cum tamen distantia temporalis, à qua habet obiectum, quòd sit præteritum, aut futurum respectu cognoscentis, omnimodis tollat, quòd sit illud actu & simpliciter existens, coexistentisque ipsi cognoscenti; atque adeo & quòd ab ipso possit per cognitionem actualiter possideri. Siquidem nequit possideri actualiter, quòd actu, & simpliciter non est existens; quantumvis illud vel antea extiterit, vel sit postea extitutum, prout dicebamus propositione 2.

QVÆSTIO V.

An sit possibilis cognitio, seu visio comprehensiva Dei.

69 **T**risariam solet comprehensio usurpari. Primò pro assequutione, seu adeptione rei, quam insequimur. Quo sensu inter alias dotes Beatorum comprehensio computatur consistens in obtentione ultimi finis, quem Viatores sperant, & insequuntur. Iuxta quam acceptionem ait Paulus 1. ad Corinth. 9. Sic currite, ut comprehendatis. Et ad Philip. 3. Sequor autem, si quomodo comprehendam. Eademque vtuntur aliqui Patres, ut Iræneus lib. 4. aduersus hæreses cap. 37. ante medium, Nazian. orat. 25. ad Arianos fine, & orat. 34. quæ est secunda de Theologia in medio, & Epiph. hæresi 70. prope medium. Et de comprehensione quidem Dei hoc modo usurpatâ, quæ ad voluntatem potiùs spectat, quam ad intellectum, certum est, non solum esse possibilem, sed de facto etiam in Beatis omnibus reperiri. Ob id comprehensores dici solent; & Christus Dominus viator simul, & comprehensor dicitur fuisse apud S. Th. 3. p. q. 15. art. 10. Secundò accipitur comprehensio pro quavis cognitione clarâ, & perspicaci, præsertim de obiecto præsenri. Quo sensu loquitur Paulus ad Ephes. 3. dum ait, *Ne possitis comprehendere cum omnibus san-*

ctis, quæ sit latitudo, & longitudo, & sublimitas, & profundum, &c. prout ibidem Lec. 3. exponit S. Th. Et de comprehensione etiam hoc modo sumptâ certum est, in Beatis dari respectu Dei. Tertiò sumitur comprehensio pro cognitione ita adæquatâ obiecto, vt totam eius cognoscibilitatem perfectè veluti circumplectatur, ac penetret. Quo sensu dixit Aug. lib. 83. qq. q. 14. *Illud comprehendendi, quòd videtis cognitione finitur.* Ex quibus duæ priores comprehensionis acceptiones minus sunt propriæ, nec de illis agimus in præsenri; sed de solâ tertiâ propriissimâ, atque strictissimâ omnium. Est enim quæstio. An Deus hoc tertio genere comprehensionis omnino incomprehensibilis sit.

Propositio 1.

Deus ab intellectu creato incomprehensibilis est. 70

Hæc propositio absolutè sumpta, vt sonat, citra omne dubium est de fide. Ita enim est definita in Concil. Lateran. prout habetur cap. *Firmiter de Summâ Trinit. & fide cath. ibi. Firmiter credimus, & simpliciter confitemur, quòd vnus solus est verus Deus, æternus, immensus, & immutabilis, incomprehensibilis.* Scilicet ab intellectu creato. Et continetur in sacris Litteris tum formaliter, tum illatiuè. *Jerem. 32. Magnus consilio, & incomprehensibilis cogitatu.* *Eccles. 43. Ne laboretis; non enim comprehendetis.* *Iob. 11. Forsitan vestigia Dei comprehendes? & vsque ad perfectum Omnipotentem reperies?* *Ad Rom. 11. Quàm incomprehensibilia sunt iudicia eius.* 1. ad Timot. 6. *Lucem habitat inaccessibilem.* Hoc est incomprehensibilem 1. ad Corinth. 2. *Spiritus enim scrutatur etiam profunda Dei. Quis enim hominum scit, quæ sunt hominis, nisi spiritus hominis, qui in ipso est; ita & quæ Dei sunt, nemo cognouit, nisi spiritus Dei.* Comprehensiuè scilicet iuxta Patrum intelligentiam mox exhibendam, &c.

71 **C**onspirant in eandem propositionem Patres Aug. varijs in locis. Luculentius tamen tom. 3. in quæstiunculis de Trin. explicans, quomodo Deus dicatur in scripturis incomprehensibilis, & inuisibilis, ait q. 13. *Videri potest Deus per dona gratiæ siue ab Angelis, siue ab animabus Sancto- rum; plenam verò Diuinitatis naturam nec Angelus quilibet, nec Sancto- rum aliquis perfectè videre poterit; ideo incomprehensibilis dicitur Deus.* Idem serm. 38. de verbis Domini ait, *Si comprehendis, non est Deus. Attingere aliquantum mente Deum, magna beatitudo est. Comprehendere autem omnino impossibile.* Et in lib. Solilo. cap. 31. *Sola, inquit, Trinitas tua soli sibi integrè nota est.* Et lib. 4. de Genes. ad lit. ait. *Etsi sanctis Angelis iam essemus æquales, non utique nobis ita esset nota diuina substantia, sicut ipsa sibi.* Videlicet comprehensiuè. Beda ad illud 1. Ioan. 3. *Videbimus eum sicuti est.* Promittitur, inquit, nobis videre Deum: nam comprehendere concedi non potest. Epiph. lib. 3. hæresi 70. ait. *Deus infinitis modis, & adhuc amplius incomprehensibilis est.* Et postea. *Omnia, quæ ab ipso facta sunt, infra ipsius gloriam sunt; sola autem Trinitas incomprehensibilis est.* Cyrill. Hieros. catech. 6. aperte sentit, Deum à solo Spiritu sancto, & Filio, hoc est, à se ipso comprehensiuè cognosci posse: nam postquam dixisset, Angelos videre Deum, quantum possunt, subdit, *solus autem Spiritus sanctus ita, vt oportet, videt: ille enim scrutatur*

tur omnia etiam profunda Dei, & Unigenitus Dei Filius ita, ut oportet, etiam cognoscit. Athan. in disp. contra Arium habitā in Concilio Nicæno paulo ante finem ita petit ab illo, *Dei profunda quis cognoscit? natura condita, an incondita substantia? An rem increatam à creatā comprehendī dicis? Sin minus, ab increato increatum intelligi asseuerabis.*

Quod si fit, superest, ut Spiritum sanctum Patri, & Filio consubstantialem fatearis. Omnia enim, quæ sunt Dei, etiam profunda cognoscit Spiritus sanctus. Et infra, *Quid? infinitudinem istam, & incomprehensibilitatem, & quod est, & quomodo est, comprehendī dicis ab aliquā condita naturā? id si fieri potest, certè pro tuis verbis incomprehensibilis non erit.* Hilarius lib. 12. de Trinit. colum. penult. sic Patrem alloquitur, *Profunda tua Spiritus sanctus secundum apostolum scrutatur, & nouit.* Et paulo post, *Nulla te, nisi res tua, penetrat; nec profundum immense maiestatis tue peregrina, atque aliena à te virtutis causa metuit.* Damascen. lib. 1. fidei cap. 1. initio ait, *Ineffabilis diuinitas, atque incomprehensibilis neque enim ullus nouit Patrem, nisi Filius; neque Filium, nisi Pater.* Chyloft. omnium in hac re copiosissimus post multa, quæ habet in homilibus de incomprehensibili Dei naturā, concludit homil. 4. circa medium, *Iam Deum incomprehensibilem esse omnium creaturarum generi, latè ex his, quæ proposuimus, patet, Restat, ut à Filio, & Spiritu sancto dumtaxat exquisitè illum cognosci differamus.* Greg. Magn. expressè docet, neque Angelos, neque homines posse vllā potentia comprehendere Deum eo ipso, quod creaturæ sunt. Ait enim lib. 10. Moral. cap. 7. *In retributionis calmine reperiri Omnipotens per contemplationis speciem potest, sed tamen ad perfectum non potest: quia, etsi hunc in claritate sua quandoque conspicimus; non tamen eius essentiam plene continemur.* Angelica enim, vel humana mens; cum ad incircumscripsum lumen inhiat, eo ipso se, quo est creaturæ; coangustat; & super se quidem per prouectum tendit; sed tamen eius fulgorem comprehendere nec dilatata sufficit. Eclib. 18. cap. 28. aliàs 37. in fine. *Nec tamen videbitur, inquit, sicut videt se ipsam: longè quippè dispariliter videt Creator se, quam videt creatura Creatorem.* Nam quantum ad immensitatem Dei nobis modus figitur contemplationis; quia eo ipso pondero circumscribimus, quod creaturæ sumus. Hieronymus lib. 1. de summo bono cap. 3. ait. *Quamuis usque ad paritatem Angelicam humana post resurrectionem natura proficiat, & ad contemplandum Deum indefessa conseruat; videre tamen eius essentiam plene non valet, quam; nec ipsa perfectio Angelica in totum attingit seire.* sola enim Trinitas sibi integrè nota est. Tertullian. in Apolog. cap. 17. *Inuisibilis est, inquit, licet videatur.* Incomprehensibilis, etiam si per gratiam representetur. In eadem sententiā sunt multi præterea Patres, quos longum esset recensere. Videantur apud Soar. tom. 1. in 3. p. disp. 26. sect. 2. & lib. 2. de Attrib. cap. 5. apud Fasol. 1. p. q. 12. art. 7. dub. 1. & apud Ruiz tom. de Scien. disp. 6. per totam. Consentiant denique nostræ propositioni, prout iacet, omnes Theologi catholici.

72

Itaque esse Deum à creaturā incomprehensibilem comprehensione propriè, & strictè sumptā, dogma fidei est constantissimum. Quæ verò ratione huiusmodi comprehensio debeat secundum tale dogma intelligi creaturæ impossibilis, non ita planè exploratum est. Nam aliqui, quos tacito nomine refert doar. in cit. cap. 5. consent, testimonia commemorata Scripturæ, Concilij Lateran. & Patrum sufficienter saluari posse, si as-

seratur, non posse Deum à creaturā comprehendī aut in hac vita mortali, seu in statu viæ, aut solius naturæ viribus absque supernaturali iuuamine; atque adeo, quod Deus à Beatis, adiunctis viribus gratiæ, comprehendī non possit saltē de potentia absolutā, certum secundum fidem non est. Cum his videtur sentire Vazq. supra, dum latè assumptum dictum persequitur. Addit tamen duo. Primum; iam licitum non esse, sed plane temerarium, absolutè docere, Deum à Beatis comprehendī posse; cum communis Scholasticorum schola oppositum doceat. Secundum, de fide esse; Deum à Beatis non posse comprehendī, si comprehensio accipiatur pro notitia æqualis perfectionis cum obiecto; qualiter non omnes accipiunt. Cum Vazq. sentiunt Arriag. 1. p. disp. 13. sec. 3. Meratius disp. 20. sec. 2. & alij Recentiores. Communis verò Theologorum sententiā absolute pronunciat, esse de fide; Deum à creaturā comprehendī non posse; adhuc de potentia absolutā, ita Soar. Arrub. & Fasol. supra, Salas tract. 2. disp. 4. sect. 6. à num. 81. Molin. 1. p. q. 12. art. 7. Zumez ibidem, & Valen. punc. 5. Gran. tract. 5. de Visione disp. 13. Tann. 1. p. disp. 2. q. 6. dub. 5. Egid. Lufitanus tom. 3. de Beat. in appendice q. 1. art. 3. Amicus 1. p. disp. 10. sec. 2. Præpos. 1. p. q. 12. art. 7. num. 55. Martin. disp. 8. sec. 7. Recupit. de Deo vno lib. 6. q. 40. num. 2. & apud eos alij plurimi. Itaque, cum apud omnes sit in confesso, Deum de sua quidem absolutā potentia posse comprehendī à creaturā, diffidium superest, utrum id sit de fide.

Propositio 2.

Deum ab intellectu creato propriā, & strictā comprehensione omnino incomprehensibilem esse, non solum de potentia suā ordinariā, sed etiam de absolutā, tanquam fidei dogma tenendum est.

Probant propositionem primò testimonia Scripturæ prop. præced. relata, prout illa intelligunt Patres commemorati ibidem. Probat secundò verba Concil. Later. ibi etiam relata, ubi absolutè simpliciter, & eodem modo dicitur Deus incomprehensibilis, quo dicitur solus, æternus, immensus, & incommutabilis, nimirum simpliciter, & omnino; atque adeo etiam de potentia absolutā. Nec refert, quod opponit Vazq. dici etiam ineffabilem, qualis non est, nisi respectu viatorum tantum, non item respectu Beatorum. Nam, ut bene notat Tann. cum Albertino à se citato, quæ ratio est Deus etiam à Beatis incomprehensibilis, eadem est eis ineffabilis; talisque asseritur à Concilio. Constat enim, Beatos plene, perfectè, & adæquatè non posse eloqui, quem plene, perfectè, & adæquatè, prout ad comprehensionem requiritur, cognoscere non valent. Accedit, quod in cap. Damianus ex eodem Concilio desumpto sic dicitur. *Credimus, & constemur cum Petro, (vtrique Lombardo Magistro sententiarum, de quo ibi est sermo) quod una quadam res est incomprehensibilis quidem, & ineffabilis Pater, Filius, & Spiritus sanctus.* Quibus non obscure denotat Concilium, se Deum incomprehensibilem definire, prout à Magistro cum cæteris Scholasticis incomprehensibilis prædicatur; videlicet absolute, & simpliciter, atque de potentia absolutā. Huc etiam spectat, quod Concil. Basil. sol. 22. con-

tra Augustinum de Roma docet, animam Christi quantumvis beatam Deum non comprehendere. Quamquam enim hoc Concilium, utpote non confirmatum à Pontifice, non faciat cerram fidem; attamen communem Ecclesie sensum satis ostendit. Tertiò probat propositionem communis auctoritas Scholasticorum, & Patrum. Scholastici enim vnanimi consensu asseuerant, Deum à creaturâ nec de potentia absolutâ comprehendî posse, vt ipsi Vazq. & Arriag. consentunt. Patres etiam satis clarè id ipsum se sentite significant, vt cernere licet in testimonijs supra indicatis. Igitur sentiunt Patres, & Scholastici, veritatem hanc in sacra Scripturâ, aut etiam in decretis Ecclesie contentam esse. Aliud enim fundamentum ad illam tam vnanimiter adstruendam non potuerunt habere: quandoquidem naturalis ratio euidenter non monstrat, esse Deum ab intellectu creato incomprehensibilem omnino, adhuc de potentia absolutâ. Stet itaque de fide esse, eum esse talem. Id quod etiam ratio naturalis suadet. Quia vt probabimus q. seq. obiectum infinitum, qualis est Deus, nisi infinitâ cognitione, qualis creata esse nequit, comprehendî non potest. Porro, quàm certum est, Deum à creaturâ comprehendî non posse, tam certum est, eum à se ipso comprehensibilem esse, atque de facto comprehendî, vt monstrabimus in tract. de Scientia.

QVAESTIO VI.

Cur Deus per cognitionem creatam nullâ potentia comprehendî possit. Seu, quod in idem recidit, in quo consistat comprehensio propriè, & strictè sumpta.

74 **D**ico, in idem recidere vtramque quæstionem; quia, cum apud omnes sit certum, vt vidimus præced. q. prorsus impossibile esse, vt per cognitionem creatam strictè comprehendatur Deus, consequitur, quidratium strictæ comprehensionis conceptum in eo poni debere, quod nulli cognitioni creatæ possit comparatione Dei conuenire. Cumque ratio à priori, cur Deus nequeat strictè comprehendî à creaturâ, alia esse non possit, nisi quia stricta comprehensio perit ex suo conceptu, quod nulli cognitioni creatæ vllatenus conuenire potest comparatione Dei: consequitur, perinde esse inquirere, quid dicta comprehensio postulet ex conceptu suo, seu in quo consistat, ac inquirere, cur Deus non possit à creaturâ comprehendî. Præsentis igitur quæstionis difficultas, suppositâ præcedentis resolutione, in assignando legitimo comprehensionis conceptu omni cognitioni creatæ comparatione Dei repugnanti posita est.

75 **D.** Aug. epist. 112. cap. 8. ita comprehensionem definit, pariterque à visione non comprehensionem discernit. *Aliud est videre, aliud totum videndo comprehendere. Quandoquidem id videtur, quod præsens vnicuique sentitur. Totum autem comprehenditur videndo, quod ita videtur, vt nihil eius lateat videntem, aut cuius fines circumscribi possunt.* Quemadmodum enim comprehensione corporeâ (à qua ad spirituale nomen translatus est) tunc vnum corpus comprehenditur alio, quando vnum intra

alium plenè, & totaliter continetur, ita, vt superficies concaua continentis conuexæ contenti adæquetur eam vndequeque ambiens, & circumplectens, vt si in maiori spherâ minorem penitus concludas. Sic comprehensione spirituali tunc obiectum cognitione comprehenditur, quando veluti continetur totaliter, atque concluditur intra sinus representationis eius, adeò, vt nihil lateat cognoscentem, penitusque vsque ad fines vltimos à cognoscente circumscribatur, ac penetretur. Quocirca ipse August. lib. 12. de Trinit. cap. 18. post medium ait, *Quidquid scientiâ comprehenditur, scientis comprehensione finitur.* Et lib. 83. qq. 14. *Quod autem se comprehendit, finitur est sibi.* Quam August. doctrinam omnes Theologi venerantur, & amplectuntur. Vnusquisque tamen conatur Alam ad suum sensum trahere, dum comprehensionis, de qua agimus, definitionem sibi compingit. Quod variè præstant: & quidem contententes ferè de solo modo loquendi: qualis ferè est omnis contentio, quæ circa rerum definitiones versatur. Quod bene notarunt Vazq. Gran. & alij mox referendi.

Itaque nonnulli tacito nomine citati à Vazq. 76 i. p. disp. 53. cap. 1. quibus annuisse dicitur Franciscus Victoria, ita in adæquatâ totius Dei visione comprehensionem constituiebant, vt dicerent, propterea Deum à Beatis non comprehendî; quia non vident illum secundum omnem intensiõnis gradum. Hæc tamen sententia intellecta de intensiõne physica, & propria communiter improbabilis reputatur. Quia nec fas est in diuinâ substantiâ aliquod genus intensiõnis physicae, & propriae excogitare. Nec, si daretur, liceret dicere, latere de facto Beatos aliquem intensiõnis gradum eiusdem substantiæ diuinæ.

77 **S**ecundò Nominales apud eundem Vazq. cap. 3. apud Soar. & alios deinceps citandos, vt præsentem difficultatem euaderent, varias comprehensionis definitiones, seu potius acceptiones excogitauerunt asserentes, comprehensionem esse primò visionem tangentem integrum obiectum, adeò, vt nihil eius lateat videntem. Secundò visionem discernentem inter partes obiecti. Tertiò visionem attingentem obiectum optimo modo, quo videri potest. Quartò, cognitionem obiecti sub omnibus prædicatis, quæ ipsi conuenire possunt. Quintò denique cognitionem eandem, proportionem habentem cum alijs cognitionibus, quam habet obiectum cognitum cum alijs obiectis. Et primo quidem modo, inquirunt, Beati comprehendunt Deum: quia nihil Dei eos latet: reliquis verò modis minimè. Non enim secundo: quia Deus non habet partes per cognitionem discernendas. Non tertio: quia sic ne creatura quidem est cognitione creatâ comprehensibilis: cum sit meliori modo cognoscibilis per diuinam. Non quarto: quia solus Deus cognoscit omnia prædicata, quæ sibi conuenire possunt. Non denique quinto: quia nulla cognitio creatâ Dei potest aliorum obiectorum cognitiones excedere, quantum Deus excedit ipsa obiecta.

78 **C**æterum prima harum usurpationum comprehensionis non est stricta, de qua loquimur, cum detur de facto in Beatis, quibus comprehensio Dei stricta repugnat, vt q. præced. statuimus. Quarta etiam stricta non est, utpote Beatis ipsis possibilis, qui saltem de potentia absolutâ bene possunt cognoscere, quæcunque prædicata Deo conueniunt, aut conuenire possunt, vt ex dicendis